

(יב) וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֵנו אֲתוֹ בֶּן יִרְבֵּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
יב וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֵנו אֲתוֹ בֶּן יִרְבֵּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְעַקְתָּ לְמִצְרָאִי מִן קִדְּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ה"י • וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֵנו אֲתוֹ • בְּכָל מַה שֶּׁהֵם נוֹתְנִין לֵב לַעֲנוֹת, בֶּן לֵב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַרְבּוֹת וּלְהַפְרִיץ. בֶּן יִרְבֵּה • בֶּן יִרְבֵּה וְכֵן יִפְרֹץ. וּמִדְרָשׁוֹ, רִיחַ הַקְּדוֹשׁ אוֹמְרֵת בֶּן, אִתָּם אוֹמְרִים: פֶּן יִרְבֵּה, וְאַנִּי אוֹמֵר: בֶּן יִרְבֵּה. וַיִּקְצוּ • קָצוּ בְחַיִּיהֶם. (וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁים: הַמִּצְרִים בְּעֵינֵי עֲצָמָם, וְקָל לְהַכִּינֹ). וְרַבּוֹתֵינוּ דְרָשׁוּ: בְּקוֹצִים הָיוּ בְּעֵינֵיהֶם. אֲבָן עוֹרָא

(יג) וַיַּעֲבְדוּ מִצְרִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּפֶּרֶךְ:
יג וַאֲפִלְחוּ מִצְרָאִי ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִשְׁיוֹ:

ה"י • בַּפֶּרֶךְ • בַּעֲבֹדָה קָשָׁה הַמִּפְרֶכֶת אֶת הַגּוֹף וּמִשְׁבֶּרְתּוֹ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ליקוטי שיחות כרך ג עמ' 848 – מתוך 'התקשרות')

וַיַּעֲבִדוּ מִצְרִים אֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּפֶּרֶךְ (א, יג)

הַרְמַב"ם (הלכות עבדים פ"א) מְגַדִּיר "עֲבֹדַת פֶּרֶךְ" – עֲבֹדָה שֶׁהִיא נְטוּלַת קֶצֶבָה וְתוֹעֵלַת. גַּם כִּיּוֹם רַבִּים 'מְשׁוּעָבְדִים' בַּעֲסַק פְּרִנְסָתָם, בְּבַחֲיַנַת 'עֲבֹדַת פֶּרֶךְ'. עַל־פִּי תוֹרָה אֵין לוֹ לְאָדָם לְהִיטֵב שְׂקוּעַ רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בַּעֲסָקוֹ, וְאֶסוּר שֶׁהַעֲסַק יִמְנַע מִמֶּנּוּ לְהַתְפַּלֵּל בְּצַבּוּר וְלִקְבַע עֵתִים לַתּוֹרָה. מְלֶאכֶה כְּזוֹ הִיא בַעֲלַת קֶצֶבָה, כְּאֶשֶׁר רַק שְׁעוֹת מוֹסִימוֹת מְקַדְּשׁוֹת לָהּ, וְרַק מִדָּה מוֹסִימַת שֶׁל תְּשׁוּמַת־לֵב. אִזּוֹ יֵשׁ לְמֶלֶאכֶה זֶה גַּם תוֹעֵלַת – הִיא כְּלִי רֵאשׁוֹי לְהַמְשַׁכֵּת בְּרַכַּת ה'. וּמִכְלָל הֵן אִתָּהּ שׁוֹמֵעַ לְאוֹ. כְּאֶשֶׁר אָדָם שֶׁשְׂקוּעַ רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמֶלֶאכֶתוֹ – אֵינּוּ רוֹאֶה בָּהּ קֶצֶבָה (כִּי הוּא שְׂקוּעַ בָּהּ כְּל־כְּלוֹ, וְכָל עֲתוּתָיו מְקַדְּשׁוֹת לָהּ), וְאַף אֵינּוּ רוֹאֶה מִמֶּנָּה אֶת הַתּוֹעֵלַת הָרְאוּיָה (כִּי אֵינָה כְּלִי מֵתֵאִים לְבְרַכַּת ה'). אֲבָן עוֹרָא

(יד) וַיִּמְרְדוּ אֶת־חַיִּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בַּחֲמָר וּבִלְבָנִים
וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת פְּלִעֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עֲבָדוּ בָהֶם
בַּפֶּרֶךְ:
יד וַאֲמַרְרוּ ית חַיֵּיהוֹן בְּפִלְחָנָא קִשְׂיָא בְּטִינָא
וּבְלִבְנִין וּבְכָל פִּלְחָנָא בְּחִקְלָא ית כָּל
פִּלְחָנְהוֹן דְּאִפְלְחוּ בְּהוֹן בְּקִשְׁיוֹ:

~ נקודות משיחות קודש ~ (ליקוטי שיחות כרך ב עמ' 487 – מתוך 'התקשרות')

וַיִּמְרְדוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה (א, יד)

"וַיִּמְרְדוּ אֶת חַיֵּיהֶם" – הַמִּצְרִים יָרְדוּ תַּחֲלָה לְחַיֵּיהֶם הַרוּחָנִיִּים שֶׁל יִשְׂרָאֵל (שֶׁרַק גַּלְיָהֶם אֶפְשָׁר לְהַחִיל אֶת הַהַגְדָּרָה "חַיִּים") וְהַעֲרִימוּ קִשְׁיִים בְּכָל הַזֶּגַע לְשִׁמִּירַת הַתּוֹרָה וְהַמְצִיאוֹת. "בַּעֲבֹדָה קָשָׁה" – כְּאֶשֶׁר הָעַם נִכְנַע לַחֲץ הַרוּחָנִי, גְּרַם הַדְּבַר בַּעֲקִיפִין לְשַׁעֲבֹד גְּשָׁמִי, "עֲבֹדָה קָשָׁה" כְּמִשְׁמַעוּתָהּ. אִם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ נִכְנָעִים לַחֲץ הַרוּחָנִי, לֹא הָיוּ מִשְׁתַּעֲבָדִים גַּם בְּגַשְׁמִיּוֹת. תּוֹפְעָה זֶה חוֹזְרַת וְנִשְׁנִית בְּמִשְׁפָּךְ כָּל הַגְּלִיּוֹת שֶׁל עַמּוּנוֹ. אֲבָן עוֹרָא

(טו) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִלְּוֹת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שָׁם
הָאֲחַת שְׂפָרָה וְשֵׁם הַשְּׂנִית פּוֹעָה:
טו וַאֲמַר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְחִיטָא וְהוֹדִיטָא
דְּשׁוּם חֲדָא שְׂפָרָה וְשׁוּם תְּנִיטָא פּוֹעָה:

ה"י • לְמִלְּוֹת • הוּא לְשׁוֹן מוֹלִידוֹת, אֶלָּא שְׂנִישׁ לְשׁוֹן קָל, וַיֵּשׁ לְשׁוֹן כְּבֹד, כְּמוֹ שׁוֹבֵר וּמִשְׁבֵּר, דּוֹבֵר וּמְדַבֵּר, כֶּף

אֲבָן עוֹרָא עַל הַתּוֹרָה

בְּתִים וּגְדוּרוֹת גַּם לְהַרְשׁוֹ וְלִקְצוֹר וְלִזְמוֹר וְלִבְצוֹר, וְזֶה אֶת כָּל עֲבֹדָה בְּשָׂדֶה. וְאַחַר כֵּן כָּלֵל אֶת כָּל עֲבֹדָתָם לְצִרְכֵיהֶם: אֲשֶׁר עֲבָדוּ בָהֶם. וְיִשְׂרָאֵל בְּעֵבֹר שְׁנַיִם עֲבָדוּ בָהֶם בַּפֶּרֶךְ. וּגְדוּרַת עֶבֶד בְּלֹא בִי'ת אַחֲרֶיהָ הִיא עֲבֹדַת הָעֶבֶד. וְכִכָּה, עֲבֹדַת־יָד. וְאִם אַחֲרֶיהָ בִי'ת הוּא עַל ב' דְּבָרִים. הָאֶחָד בְּעֵבֹר, כְּמוֹ וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל בְּאֶשֶׁה. וְהַשְּׁנִי, לֹא תַעֲבֹד בּוֹ בַּפֶּרֶךְ. כְּדָרְךְ, אֲשֶׁר לֹא עֶבֶד בָּהּ. וְכִכָּה, אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹד בּוֹ. כִּי כְּתוּב וְהָאָרֶץ הַנְּשֻׁמָה תַעֲבֹד. וְעַל הַדָּרְךְ הַזֶּה, כְּנוֹשָׁה. כְּנוֹשָׁה. כְּאֶשֶׁר נוֹשָׂה בּוֹ:

יָד וַיִּמְרְרוּ. יָדוּעַ הוּא כִּי הַתִּי"ו סִימָן לְנִקְבֻת עַל הַרְבֵּ, וְהַפִּי"ם סִימָן לְזָכְרִים, כְּמוֹ מוֹעֲדוֹת וּמוֹעֲדִים. וְדָרְךְ חֲכָמִי סִפְרָד כִּי בִּנְיָנֵי הַפְּעֻלִים שְׂמוּרִים, וְלֹא תַחֲסַר אוֹת מִן הַשְּׂרָשׁ. וְאֵינָם כֵּן רַק שְׂמוֹת דְּבָרִים יֵאמְרוּ כְּאֶשֶׁר נִמְצְאוּ. כִּי יָחִיד מִן מוֹעֲדוֹת, מוֹעֵד, לֹא מוֹעֲדָה. כְּאֶשֶׁר אָמַר הַחֶסֶד בְּעֵינָיו, כִּי מִן מְקוֹם יֵאמַר מְקוֹמִים, וּמִמְקוֹמוֹת מְקוֹמָה. אֲוִלִי יִפְקַח עֵינָיו וַיִּרְאֶה, כִּי מִן כְּבוֹד יֵאמַר כְּבוֹרִים. לְמַפָּה מִצְרַיִם בְּכַבּוּרֵיהֶם. וְהַגָּה וּבְכוּרוֹת בַּפֶּרֶךְ. אִם כֵּן יִהְיֶה הַיָּחִיד בְּכוּרָה. וְכִכָּה לְבָנִים, לֹא יֵאמַר לְכֵן כִּי אִם לְבָנָה. וְטַעַם בְּחֲמָר וּבִלְבָנִים, לְכַבּוֹת

יב וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֵנו אֲתוֹ. אַע"פ שֶׁהִיא עֲנִיּוּ כֵּן יִרְבֵּה כְּמִים אֲשֶׁר לֹא עֲנָה: יִפְרֹץ. שְׂעִבֵר הַחֶסֶד בְּרִיָּה וְרַבָּה. כְּמוֹ וּפּוֹרֵץ גָּדַר: יג וַיַּעֲבִידוּ. רְעוּת רַבּוֹת חֲדָשׁ עֲלֵיהֶם בְּרֵאשׁוֹנָה לְעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתוֹ. וְכַאֲשֶׁר רָאָה שְׂלֵא חֶסֶד רַבּוֹתָם, נָתַן רְשׁוּת לְמִצְרַיִם וּלְשָׂרֵיהֶם לְהַעֲבִידֵם יוֹתֵר מִחֶסֶד הָעֲבָדִים, וְזֶהוּ בַּפֶּרֶךְ. וְהוּא כְּדָרְכֵי הַמֶּתְרַגֵּם אֲרַמִּית. וְלוֹמַר בְּפִיּוֹט פְּרוּכִים. אֵינָנו נְכוּן כָּלֵל. וְכַאֲשֶׁר רָאָה שְׂלֵא יוֹעִיל זֶה, אִזּוֹ קָרָא לְמִלְּוֹת שֶׁהֵן שְׂרוּת עַל כָּל הַמְּלִידוֹת, וְצָוָה לְהַרְגוֹ כָּל הַמִּצְרַיִם הַיִּלּוּדִים: